

**CARTA SOBRE CASOS D'ABÚS SEXUAL DE MENORS PER PART DEL
CLERGAT**
de la Congregació per a la Doctrina de la Fe

Carta circular que la Congregació per a la Doctrina de la Fe ha enviat com subsidi per a les Conferències Episcopals en la preparació de Línies Guia per a tractar els casos d'abús sexual de menors per part del clergat (16/5/2011).

* * *

Entre les importants responsabilitats del Bisbe diocesà per assegurar el bé comú dels fidels i, especialment, la protecció dels infants i dels joves, hi ha el deure de donar una resposta adequada als eventuals casos de abús sexual de menors comesos en la seva Diòcesi per part del clergat. Aquesta resposta comporta instituir procediments adequats tant per assistir a les víctimes de tals abusos com per a la formació de la comunitat eclesial en vista de la protecció dels menors. S'hi s'haurà d'implementar la aplicació del Dret canònic en la matèria i, a la vegada, s'hauran tenir en compte les disposicions de les lleis civils.

I. Aspectes generals

a) Les víctimes de l'abús sexual

L'Església, en la persona del Bisbe o d'un delegat seu, ha d'estar disposada a escoltar les víctimes i als seus familiars i a esforçar-se a assistir-les espiritual i psicològicament. El Sant Pare Benet XVI, en el curs dels seus viatges apostòlics, ha estat particularment exemplar amb la seva disponibilitat a trobar-se i a escoltar les víctimes d'abusos sexuals. En ocasió d'aquests trobades, el Sant Pare ha volgut dirigir-se a elles amb paraules de compassió i de suport, com a la *Carta Pastoral als catòlics d'Irlanda* (n. 6): "Heu sofert immensament i em causa un gran dolor. Sé que res no pot esborrar el mal que heu suportat. La vostra confiança ha estat traïda i violada la vostra dignitat".

b) La protecció dels menors

En algunes nacions s'han començat, en l'àmbit eclesial, programes educatius de prevenció per a propiciar "ambients segurs" per als menors. Aquests programes cerquen ajudar els pares, els agents de pastoral i als empleats escolars a reconèixer indicis d'abús sexual i a adoptar mesures adients. Aquests programes sovint han estat reconeguts com a models en l'esforç per eliminar els casos d'abús sexual de menors a la societat actual.

c) La formació de futurs sacerdots i religiosos

L'any 2002, Joan Pau II va dir: "no hi ha lloc al sacerdoci o a la vida religiosa per als que danyin als joves "(cf. *Discurs als Cardenals Americans* 23 d'abril de 2002, n. 3). Aquestes paraules evoquen l'específica responsabilitat dels Bisbes, dels Superiors Majors i d'aquells que són responsables de la formació dels futurs sacerdots i religiosos.

Les indicacions que aporta l'Exhortació *Pastores dabo vobis*, així com les instruccions dels competents dicasteris de la Santa Seu, adquireixen encara més importància en vista d'un correcte discerniment vocacional i de la formació humana i espiritual dels candidats. En particular, hom ha de cercar que aquests apreciïn la castedat, el celibat i les responsabilitats del clergue relatives a la paternitat espiritual. En la formació ha d'assegurar que els candidats apreciïn i coneguin la disciplina de l'Església sobre el tema. Altres indicacions específiques podran ser afegides en els plans formatius dels Seminaris i cases de formació per mitjà de les respectives *Ratio Institutionis sacerdotalis* de cada nació, Institut de Vida consagrada o Societat de Vida apostòlica.

Cal atorgar especial atenció al necessari intercanvi d'informació sobre els candidats al sacerdoci o a la vida religiosa que es traslladen d'un seminari a un altre, d'una Diòcesi a una altra, o d'un Institut religiós a una Diòcesi.

d) L'acompanyament als sacerdots

1. El Bisbe té obligació de tractar els seus sacerdots com a pare i germà. Ha de cuidar també amb especial atenció la formació permanent del clergat, particularment en els primers anys després de l'ordenació, tot valorant la importància de l'oració i de la fraternitat sacerdotal. Els preveres han de ser advertits del dany causat per un sacerdot a una víctima d'abús sexual, de la seva responsabilitat davant la normativa canònica i la civil i dels possibles indicis per reconèixer possibles abusos sexuals de menors comesos per qualsevol persona.

2. En rebre les denúncies de possibles casos d'abús sexual de menors, els Bisbes han d'assegurar que siguin tractats segons la disciplina canònica i civil, respectant els drets de totes les parts.

3. El sacerdot acusat gaudeix de la presumpció d'innocència, fins a prova contrària. No obstant això, el Bisbe en qualsevol moment pot limitar de manera cautelar l'exercici del seu ministeri, tot esperant que les acusacions siguin aclarides. Si fos el cas, es farà tot el necessari per restablir la bona fama del sacerdot que hagi estat acusat injustament.

e) La cooperació amb l'autoritat civil

L'abús sexual de menors no és només un delictes canònic, sinó també un crim perseguit per l'autoritat civil. Si bé les relacions amb l'autoritat civil difereixen en els diversos països, és important cooperar en l'àmbit de les respectives competències. En particular, sense perjudici del fòrum intern o sacramental, sempre cal seguir les prescripcions de les lleis civils en el referent a remetre els delictes a les legítimes autoritats. Naturalment, aquesta col·laboració no es refereix només als casos d'abús sexual comesos per clergues, sinó també a aquells casos d'abús en què estigués implicat el personal religiós o laic que coopera en les estructures eclesiàstiques.

II. Breu exposició de la legislació canònica en vigor amb relació al delictes d'abús sexual de menors comesos per un clergue

El 30 abril 2001 Joan Pau II va promulgar el motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela [SST]*, en què l'abús sexual d'un menor de 18 anys comesos per un

clergue ha estat afegit a l'elenc dels *delicta graviora* reservats a la Congregació per a la Doctrina de la Fe (CDF). La prescripció per aquest delictes es va establir en 10 anys a partir del compliment del 18è any d'edat de la víctima. La normativa del *motu proprio* és vàlida per clergues llatins i orientals, ja siguin del clergat diocesà, ja del clergat religiós.

El 2003, el llavors prefecte de la CDF, el Cardenal Ratzinger, va obtenir de Joan Pau II la concessió d'algunes prerrogatives especials per oferir major flexibilitat en els procediments penals per als *delicta graviora*, entre les quals, l'aplicació del procés penal administratiu i la petició de la dimissió *ex officio* en els casos més greus. Aquestes prerrogatives van ser integrades en la revisió del *motu proprio* aprovada pel Sant Pare Benet XVI el 21 de maig de 2010. En les noves normes, la prescripció és de 20 anys, que en el cas d'abús de menors es calcula des del moment en què la víctima hagi complert els 18 anys d'edat. La CDF pot eventualment derogar la prescripció per a casos particulars. Així mateix, queda especificat com a delictes canònics l'adquisició, possessió o divulgació de material pedo-pornogràfic.

La responsabilitat per tractar els casos d'abús sexual de menors és competència en primer lloc als bisbes o als Superiors Majors. Si l'acusació és versemblant, el Bisbe, el Superior Major o un delegat seu han d'iniciar una investigació prèvia com indica el *CIC*, c. 1717; el *CCEO*, c. 1468 i el *SST*, art. 16.

Si l'acusació es considera versemblant, el cas ha de ser enviat a la CDF. Un cop estudiat el cas, la CDF indicarà al Bisbe o al Superior Major els ulteriors passos a complir. Mentrestant, la CDF ajudarà a que siguin preses les mesures apropiades per garantir els procediments justos en relació amb els sacerdots acusats, respectant el seu dret fonamental de defensa, i per que sigui tutelat el bé de l'Església, inclòs el bé de les víctimes. És útil recordar que normalment la imposició d'una pena perpètua, com l'expulsió de l'estat clerical, requereix un procés judicial. Segons el Dret Canònic (cf. *CIC* c. 1342), l'Ordinari propi no pot decretar penes perpètues per mitjà d'un decret extrajudicial. Per a això s'ha d'adreçar a la CDF, a la qual correspon en aquest cas tant el judici definitiu sobre la culpabilitat i la eventual idoneïtat del clergue per al ministeri com la imposició de la pena perpètua (*SST*, art. 21 § 2).

Les mesures canòniques per a un sacerdot que és trobat culpable de l'abús sexual d'un menor són generalment de dos tipus: 1) Mesures que restringeixen l'exercici públic del ministeri de manera completa o almenys excloent el contacte amb menors; aquestes mesures poden ser declarades per un precepte penal. 2) Penes eclesiàstiques, essent la més greu l'expulsió de l'estat clerical.

En alguns casos, quan ho demana el mateix sacerdot, pot concedir-se *pro bono Ecclesiae* la dispensa de les obligacions inherents a l'estat clerical, inclòs el celibat.

La investigació prèvia i tot el procés s'han de realitzar amb el degut respecte a la confidencialitat de les persones implicades i la deguda atenció a la seva reputació.

Llevat que hi hagi greus raons en contra, abans de transmetre el cas a la CDF el clergue acusat ha de ser informat de l'acusació presentada, per tal de donar-li

l'oportunitat de respondre-hi. La prudència del Bisbe o del Superior Major decidirà quina serà la informació que es podrà comunicar a l'acusat durant la investigació prèvia.

És deure del Bisbe o del Superior Major determinar quines mesures cautelars de les previstes en el *CIC* c. 1722 i en el *CCEO* c. 1473 han de ser imposades per salvaguardar el bé comú. Segons el *SST* art. 19, aquestes mesures poden ser imposades un cop iniciada la investigació preliminar.

Així mateix, es recorda que si una Conferència Episcopal, amb l'aprovació de la Santa Seu, volgués establir normes específiques, aquesta normativa ha de ser entesa com a complement a la legislació universal i no com a substitució d'aquesta. Per tant, la normativa particular ha d'estar en harmonia amb el *CIC / CCEO* i també amb el motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* (30 d'abril de 2001) amb l'actualització del 21 de maig de 2010. En el cas que la Conferència Episcopal decidís establir normes vinculants caldrà demanar la *recognitio* als competents dicasteris de la Cúria Romana.

III. Indicacions als ordinaris sobre la manera de procedir

Les *Línies Guia* preparades per la Conferència Episcopal han d'oferir orientacions als Bisbes diocesans i als Superiors Majors en cas que rebin notícia de presumptes abusos sexuals de menors comesos per clergues presents en el territori de llur jurisdicció. Aquestes *Línies Guia* hauran tenir en compte les següents observacions:

a) El "concepte d'abús sexual de menors" ha de coincidir amb la definició del motu proprio *SST* art. 6 ("el delictes contra el sisè manament del Decàleg comès per un clergue amb un menor de divuit anys "), així com amb la praxi interpretativa i la jurisprudència de la Congregació per a la Doctrina de la Fe, tenint en compte les lleis civils de l'Estat;

b) la persona que denuncia ha de ser tractada amb respecte. En els casos en que l'abús sexual estigui relacionat amb un delictes contra la dignitat del sagrament de la Penitència (*SST*, art.4), el denunciant té el dret d'exigir que el seu nom no sigui comunicat al sacerdot denunciat (*SST*, art. 24);

c) les autoritats eclesiàstiques han d'esforçar-se per poder oferir a les víctimes assistència espiritual i psicològica;

d) la investigació sobre les acusacions ha de ser realitzada amb el degut respecte del principi de la confidencialitat i la bona fama de les persones;

e) llevat que hi hagi greus raons en contra, ja des de la fase d'investigació prèvia, el clergue acusat ha de ser informat de les acusacions, tot donant-li l'oportunitat de respondre a les mateixes;

f) els organismes de consulta per a la vigilància i el discerniment dels casos particulars previstos en alguns llocs no han de substituir el discerniment i la *potestas regiminis* de cada Bisbe;

g) les *Línies Guia* han de tenir en compte la legislació de l'Estat en què la Conferència Episcopal es troba, en particular pel que fa a l'eventual obligació de donar avís a les autoritats civils;

h) en qualsevol moment del procediment disciplinar o penal s'ha d'assegurar al clergue acusat una justa i digna sustentació;

i) s'ha d'excloure la readmissió d'un clergue a l'exercici públic del seu ministeri si això pot suposar un perill per als menors o hi ha risc de escàndol per a la comunitat.

Conclusió

Les *Línies Guia* preparades per les Conferències Episcopals busquen protegir els menors i ajudar a les víctimes a trobar suport i reconciliació. Hauran també d'indicar que la responsabilitat per tractar els casos de delictes d'abús sexual de menors per part de clergues correspon en primer lloc al Bisbe Diocesà. Elles serviran per donar unitat a la praxi d'una mateixa Conferència Episcopal tot ajudant a harmonitzar millor els esforços de cada Bisbe per protegir els menors.

Roma, a la seu de la Congregació per a la Doctrina de la Fe, 3 de maig de 2011.